

nam ga našteva tov. Urbančič, je pa deloma samovoljen, deloma pa celo sofistichen. (Tov. Urbančič naj mi oprusti trdi izraz — vaje sem nazivati reči s pravim imenom.)

Samovoljno imenujem podrejanje c. kr. okr. šolskih svetov zasledovanju okr. uč. društva, dež. šol. sveta, deželne odbora in ministrstva pa deželne uč. društva. Posebno za deželni zbor da je nujno potrebno deželno uč. društvo, in sicer bolj kot »Zveza«. Zakaj tako? Tega enostavno ne razumem. Naveden je en razlog; ta namreč, da mora biti odbor ali vsaj predsedništvo v vednih direktnih stikih z deželnimi odborniki in poslanci. Dragi tovariš — to ni nikak razlog za društvo! Tudi če bi bila premisa o »stiku« pravilna, ni nikjer utemeljena, da mora gójiti ta stik ravno odbor ali vsaj predsednik društva. »Zveza« bo imela tudi svoje funkcionarje, od katerih se lahko eden ali drugi določi za tak »stik«. Jako samovoljna je dalje Urbančičeva supozicija o odboru ali vsaj predsedništvu društva v Gorici ali blizu Gorice. Iz ničesar ni razvidno, da bi moral biti društven odbor blizu Gorice, kakor tudi ni mogoče iz ničesar sklepati, da bi Zvezin odbor ne mogel biti v Gorici. Toliko eden kakor drugi sklep sta jako hipotetična in zato ne moreta služiti kot razlog.

Sofizem je pa sledeči Urbančičev razlog:

»Z Zvezo okrajnih učiteljskih društev (in to samo treh) ne bi mogli s tolikim uspehom posegati v te boje, ker tovariši s Tolminskega in Sežanskega pridejo le poredkoma v Gorico, kjer se deloma centralizira vse politiško in gospodarsko delo vseh strank in stranic. Osebnosti stiki so pa vsekakor izdatnejši nego vse papirne bombe, ki bi jih pošiljali v javnost.« Torej, kolega Urbančič: z društvom se posega z večjim uspehom v stanovsko-politiške boje nego z Zvezo treh slovenskih goriških uč. društev. Na to paradokso trditve se mora vsakdo vprašati: Pa vendar za kaj in kako to? Evo ti odgovora: »Ker tovariši s Tolminskega in Sežanskega pridejo le poredkoma v Gorico...« Ali bo daljava s Tolminskega in Sežanskega postala krajša, če ustanovimo društvo?! Ali pa bodo — in tu menda zadenem žrebelj na glavo — če ustanovimo društvo, »osebni stiki« mozejši kakor pri Zvezi. Čemu govori tovariš Urbančič o papirnatih bombah? Na kak način nam jamči, da bo društvo o zavarovano pred operiranjem s papirnatimi bombami, a Zveza ne?

Glede trditve, da so osebni stiki izdatnejši nego vse papirne bombe, bi se dalo pa menda mnogo govoriti. Papirne bombe izpuščajo take organizacije, ki vegetirajo, katerih disciplina je tako izrahljana, da je nevarno, postaviti jo na poizkušnjo v najlažjem slučaju. Papirne bombe bruhaajo lahko društva in Zveze. Nobena vrsta organizacij ni zavarovana pred to kugo že sama po sebi. Le idejna vsebina kake organizacije nam more jamčiti za uspeh sklenjenih resolucij. Kjer te ni, ne bodo priborili respekta organizaciji in njeni kolektivni volji niti »osebni stiki«, niti papirne bombe. Nasprotno celo: tam, kjer je ugled organizacije tako na tleh, da se traktirajo njene enunciacije kot papirne bombe, so »osebni stiki«, ki obetajo eventualne rezultate, naravnost škodljivi. Korupciji, lakajstvu, breznačelnosti in kompromislerjem odpirajo take razmere vrata na stežaj.

Zato trdim, da je tov. Urbančič s svojim »razlogom« o »osebni stiki« jako slabo postregel propagandi za društvo. Ravno zato, da se onemogočijo taki »osebni stiki«, ki so mnogokrat istoznačni s »kravjimi kupčijami«, bo moralo goriško učiteljsvo napeti vse moči. Ker je pa b a j e društvo zmogljivejše take stike izdatnejše prenašati, bo treba od strani učiteljsva dvakratne opreznosti napram društvu.

Nadaljni Urbančičev argument je tale: »Brez deželnega društva bi ne bilo mogoče aranžirati tovarišev »Zvezarjev« iz Trsta ali Istre za naše podrobne boje... in obratno. Priznam, da je izmed dosedanjih razlogov — nerazlogov ta argument še najbolj upoštevanja vreden, a vendar z daleka ne tako, da bi si zaradi njega naprtili na rame breme nove organizacije — društva. Profiarumenti bi bili pa ti-le:

Tržačani imajo za svoje domače potrebe že itak svoje društvo. Istrani ravno tako. S tem a društvoma morajo operirati oni v svojih specialnih bojih, če pa ustanovimo mi društvo ali Zvezo Tržačani in Istrani torej ne pridejo v poštev pri tem argumentu. Ostanemo torej edino še mi, gor.-grad. učitelji. Vprašanje nastane: ali bi imeli mi dovolj operacijske svobode, če se združimo takoj v Zvezo s Tržačani

in Istrani, v svojih domačih stanovsko-politiških in didaktičnih vprašanjih.

Ze prej sem omenil, da bi se dale take separatne akcije gor.-grad. učiteljev omogočiti v okvirju Zveze na jako enostaven način z nekoliko določili v pravilih Zveze.

Teh par določil pa bomo vendar rajši vrgli na papir, kakor pa da bi si naprtili na rame nalogo, poklicati v življenje popolnoma novo samostojno organizacijo — društvo — in tako trošili svoje moči prav brez potrebe. Vrhutega bi postal naš organizatoričen aparat z ustanovitvijo novega, nepotrebne družstva toliko bolj kompliciran, zato težje pregleden in strategično manj uporaben. Tudi z ozirom na centralizacijo z našo osrednjo »Zavezo« v Ljubljani bi bilo to novo društvo le peto kolo, nekako slepo črevo, rudiment: z vsemi svojimi nevšečnimi, rudimentalnimi svojstvi.

Kar se tiče petega Urbančičevega razloga glede ekvivalence združenih organizacij, je to le igra z besedami. Kaj mi je do imen: okrajna ali deželna društva; združiti hočemo v Zvezo slovenska učiteljska društva na Primorskem. Računati nam je pri tem z učiteljsvom in ne z imeni. Čim večje kako društvo, toliko večji vpliv mu bo v »Zvezi« zagotovljen. Vse drugo je naloga »Zveze«.

Kar pravi tov. Urbančič o onih slovenskih učiteljih v Gorici, v gradiščanskem in tržiškem okraju, ki so zdaj še neorganizirani in bi morali stati, če ustanovimo Zvezo namesto društva, še nadalje izven vsake organizacije, citiram v odgovor dva tozadevna paragrafa pravil Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

»Pravi člani »Zveze« so:

a) vsi pravi člani k »Zvezi« pristopivših slovenskih učiteljskih društev na Štajerskem;

b) vsi slovenski učitelji in učiteljice na Štajerskem, toda le onih okrajev, v katerih ni slovenskega učiteljskega društva.

Organizacija gori omenjenih učiteljev je možna torej tako ali tako ali pa na oba načina.

Preidem k zadnjemu razlogu tovariša Urbančiča. Prosim vse cenjene tovariše, ki se za to vprašanje zanimajo, da ta zadnji »razlog« še enkrat pazljivo prečitajo. Zanimivo je, kako se pišejo pri nas razne filipike. Vsak naj si nadomesti v tem »razlogu« besedo društvo z besedo Zveza in imel bo ravno tako temperamentno pisan zagovor za Zvezo, kot se glasi zdaj za društvo, mogoče z edino razliko, da je za Zvezo bolj prepričevalen nego za društvo. Jaz opozorim le na par kurioznosti:

a) »Goriška zveza bi pa bila premajhna (tri društva) in bi nikdar ne mogla utrditi med nami goriškimi tovariši odločne stanovske samozavesti...«

b) »Delegati posameznih okr. društev, recimo največ po pet od vsakega, bi prišli enkrat ali dvakrat na leto v Gorico in tu bi reševali svoje težnje v zaprti sobici.« (Kaj tovariš Urbančič ne pozna že obstoječih zvez in njihovih impozantnih zborovanj?)

c) »A agilno društvo bi privabilo v Gorico vse tovariše...« (Zakaj bi ne mogla storiti tega agilna Zveza? Ali je mogoča agilnost le v društvih? Prosim tovariša Urbančiča, da nekoliko primerja agilnost društev in zvez!)

č) Vse te boje ložje vršimo v društvu nego v Zvezi, ker le v društvu se uspešno aranžirajo direktni juriši...« (Kdo bo pa to verjel? Zlasti če pomislimo, da mora biti vsak »juriš« — kolikor ni pri tej besedi frazastega — prej dobro pripravljen. Pripravljen pa je tak juriš najboljši in najlažje v posameznih okr. uč. društvih, izvršen pa najsigurnejše s pomočjo Zveze, ki obsega vse učiteljsvo, ki pride v poštev.)

Torej kaj zdaj? Društvo ali Zvezo? Razlogi tov. Urbančiča se dajo skoraj ravno tako uporabiti za Zvezo, kakor za društvo. Iste prednosti, ki jih je naštel za društvo, dajo se aplicirati na Zvezo. Dejstvo je, da potrebujemo Goričani skupne organizacije. V tem smo vsi edini. Tov. Urbančič trdi, da bi nam v ta namen boljše služilo društvo, njegovi razlogi pa ne morejo prepričati. Manjka jim one neodoljive prepričevalne sile, ki je lastna argumentom z jasnimi, nepobitnimi premisami in strogo logično izvedenimi sklepi. Vse Urbančičeve konkluzije šepajo na razblinjenih, nejasnih premisah. Pa vzemimo, da bi nam ravno tako dobro služilo društvo kakor Zveza! Kaj sedaj? Tudi v tem slučaju bi bil brezpogojno za Zvezo, in sicer iz teh-le razlogov:

1. Zvezo moramo (tudi po mnenju tov. Urbančiča samega) ustanoviti na vsak način; tudi v slučaju, da ustanovimo prej društvo za gor.-grad. učiteljsvo. Stojimo torej pred dvema novima organizacijama. Čemu, vprašam, dve novi

organizaciji, ko pa opravimo povsem zadovoljivo z eno samo?

2. Ne le, da je društvo skoroda nepotrebno, pomisliti gre predvsem, koliko truda bi nas stalo, organizirati vse slovensko gor.-grad. učiteljsvo v tem novem društvu. Koliko agitacijske, koliko propagandne sile bi morali potrositi v to svrhu? Toliko je pa že danes gotovo: v najboljšem slučaju bi ne moglo to društvo govoriti v imenu vsega gor.-grad. učiteljsva. Nikdar bi ne imeli organiziranega vsega učiteljsva in to zaradi lahko razumljivih razlogov, o katerih hočem takoj spodaj govoriti.

3. Kakor hitro bi imeli ustanovljeno društvo, postane ustanovitev Zveze aktualna. K zvezi bi pristopilo goriško-grad. učiteljsko društvo, ki ne bi obsegalo niti vseh deželnih učiteljev. Naredili smo velik ovinek, ustanovili društvo, in ko pridemo do Zveze, stojimo pred tistimi **društvenimi** hibami, s katerimi se imamo boriti danes pred direktno ustanovitvijo Zveze. Čemu ta ovinek, čemu to trošenje sil? O ekonomskem združenju energij ne more biti govora!

4. Ko smo vse to srečno prestali — ustanovili smo društvo in Zvezo — spoznamo naenkrat, da bi nam sama Zveza popolnoma zadostovala in društvo je obsojeno že eo ipso na vegetiranje.

5. Ponavljam razlog, ki sem ga že enkrat navedel v »Učit. Tov.«. Zanimanje za Zvezo bo vedno močnejše kakor za društvo. Z močnim zanimanjem je pa rešene že pol organizatorične naloge. Zakaj zbuja Zveza jačje zanimanje? Zaradi jako enostavnega razloga: Na zvezo vpliva lahko vsak posameznik potom svojega okrajnega uč. društva. Okrajna uč. društva so živa vez med posamezniki in Zvezo. Blizu svojega doma v domačem poznanem društvu lahko vsak prinese svoj obulus k skupni razvojni smeri Zveze. To vzpodbuja, to sili vedno k večji dejavnosti. Računati nam je tudi, da je mnogim jako otežkočeno obiskovanje deželno-društvenih zborovanj zaradi oddaljenosti. Ti udje so zaradi razmer potisnjeni od direktnega vplivanja, njihovo zanimanje pojema, dokler ne ugasne. Računati nam pa je tudi s takimi kolegi (zlasti mlajšimi), ki imajo mnogo dobre volje, ki se udeležujejo deželno-društvenih zborovanj, a se ne upajo, nekaj zaradi negotovosti, nekaj zaradi začetniškega ženiranja posezati v potek debat v tako veliki družbi. Posledica je navadno, da se taki mladi tovariši retirirajo in kritizirajo vse skupaj »iz zasede«.

Od druge strani se pa vrine v taka društva nehoti nek absolutizem, ki je prvi korak v klikovstvo. To je naraven in logičen razvoj vseh društev, ki zavzemajo velik delokrog, ki obdržavajo malo občnih shodov, katerih frekvencija je združena z raznimi žrtvami. Zanimanje za taka društva ne more biti veliko, število udov, ki je skočilo v prvi navdušenosti morebiti na višek, pada in pada in v razmeroma kratkem času stojimo pred razvalino. Ta razvalina bi v našem slučaju morala figurirati kot sestavni del Zveze. Ne — do tega ne sme priti za nobeno ceno. Če bi se že večina goriško-gradiščanskega slovenskega učiteljsva izrekla tudi za društvo, nikdar se pa ne sme napraviti usodepolne napake, da bi zaradi kake za ušesa privlečene ekvivalence postalo to društvo obstojni del Zveze! Zveza mora počivati na obstoječih učiteljskih društvih, ki so najboljša garancija za uspešno njeno delovanje. Vsa obstoječa društva bodo združevala vedno več učiteljsva nego novo društvo. Strniti to učiteljsvo v demokratsko Zvezo je skoraj bolj formalnost nego drugo.

Lažje delo, večji uspeh, zagotovljena delozmožnost in sigurnejše poteze — to so prednosti, ki jih ima Zveza pred društvom. Če že pomislimo, da bo Zveza ravno tako uporabna za specialno gor.-grad. razmere, kolikor za celokupno slovensko in eventualno tudi vse slovensko primorsko učiteljsvo, ter končno še poenostavljenje našega organizatoričnega aparata in zaradi tega lažja in preglednejša centralizacija — potem ne morem drugega, kakor zaklicati vsem interesentom: Rabimo Zveze in zgolj Zveze. Društvo bi pomenilo v teh razmerah le balast in žrelo naših sil!

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

IZ ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSVA.

Za letošnje XXVI. glavno skupščino Zaveze, ki se bo vršila v dneh od 6. do 8. septembra 1914 v Pulju, so izvoljeni ozir. imajo virilni glas sledeči delegati:

I. Belokranjsko učiteljsko društvo:
1. Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki.

2. Fran Šetina, nadučitelj v Črnomlju.

Namestnika:
1. Leopold Morela, učitelj v Metliki.
2. Marija Zakrajšek, učiteljica v Metliki.

II. Kamniško učiteljsko društvo.
3. Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah.

4. Ivan Schmeidek, učitelj na Krtini.
Namestnik:
3. Anton Germek, nadučitelj v Krašnji.

III. Gornjegrajsko učiteljsko društvo.
5. Martin Sotlar, učitelj na Ljubnem.
6. Frančiška Sotlar-Horvat, učiteljica na Ljubnem.

Namestnik:
4. Jože Trčak, nadučitelj pri Ksaveriju.

IV. Ljutomersko učiteljsko društvo.
7. Ivan Tomazič, nadučitelj na Stari cesti.

8. Fran Cvetko, nadučitelj v Vučji vasi.
9. Karel Maurič, učitelj pri Sv. Križu.
10. Franja Jandl, učiteljica pri Mali Nedelji.

Namestnici:
5. in 6. Cvahte Olga in Cinka.

V. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu.

11. Anton Šeme, c. kr. učitelj v Trstu.
12. Rafael Kosovel, mestni učitelj v Trstu.
13. Marija Čok, mestna učiteljica v Trstu.

Namestnika:
7. Karel Gruntar, mestni učitelj v Bazovici.
8. Amalija Čok, mestna učiteljica v Trstu.

VI. Tolminsko učiteljsko društvo.
14. Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sv. Luciji ob Soči.

15. Kalan Josip, učitelj v Kobaridu.
16. Matej Mikuž, učitelj v Črnem vrhu nad Idrijo.
Namestnika??

VII. Učiteljsko društvo za ptujski okraj.
17. Anton Ogorelc, nadučitelj pri Sv. Barbari v Halozah.

18. Janko Lešnik, učitelj v Vurbergu.
Namestnik:
9. Franc Hanjšek, učitelj pri Sv. Vidu pri Ptuj.

Nekatera okrajna učiteljska društva volijo po novih pravilih premalo, nekatera zopet preveč delegatov. Po § 7. lit. e) odpošlje vsak Zavezin član na Zavezino delegacijsko zborovanje vse predsednike, oziroma od teh določene namestnike vseh psameznim deželnim organizacijam — zvezam — včlanjenih društev.

Vrhutega izvoli vsako teh društev do 50 članov po 1 delegata, s 50 do 100 članov po 2 delegata, s 100 do 150 članov po 3 delegate itd.

Vsakemu delegatu se izvoli namestnik.

Vsak delegat je dolžan, udeležiti se delegacijskega zborovanja.

Prosimo cenjena društva, da se blagovolijo ravnati po teh določilih.

Za glavno skupščino je priglasil tovariš Alojzij Hreščak, učitelj v Lokvi, referat: Sodobno kulturno stanje slovenskega naroda in učiteljsvo Zaveze.

VODSTVO ZAVEZE.

Če gospodinja ne ve, katero primes naj vzame k zrnati kavi, naj poskusi Kathreinerjevo Kneippovskiadno kavo.

Popolnoma bo zadovoljna.

Pri postusu je paziti, prosim, na predpis za kuhanje. Dobri so povsod. Kdor hoče kaj zanimivejšega štati o tej kavini piječi, naj piše Kathreinerjevimi tvornicam za sladno kavo d. dr., Dunaj 1., Annegasse št. 2.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor 9. julija t. l. z vzporedno objavljenim v 26. št. »Tovariša« č. Vkljub neugodnemu vremenu se je zbralo prav povoljno število članov v Gradacu.

Po otvoritvi zborovanja se predsednik spominja prežalostnega, pretresljivega dogodka v cesarski rodovini. Sledeča sožaljna in vdanostna izjava se odpošlje potom okrajnega glavarstva c. kr. deželni vladi: »Belokranjsko učiteljsko društvo, zbrano na svojem občnem zboru v Gradacu dne 9. julija t. l., izraža svoje globoko sožalje ob tragični smrti Njegove cesarske Visokosti prestolonaslednika Frana Ferdinanda in njegove presvetle soproge vojvodinje Zofije Hohenberške. — Vsemogočni naj bi našemu preljubemu, sivolosemu vladarju v tej neizrečni žalosti olajšal in ublažil boleščino pretrpeti ta težki udarec, ga blagoslovil z zdravjem, branil s svojo vsemogočno roko vseh nesreč, mu naklonil v svoji milosti v blaženem miru še obilo let do usojene ločitve od svojih zvestih in udanih državljanov. — Učiteljsko društvo obljubljuje, da hoče kakor do zdaj tako tudi v prihodnje vzgojevati mu izročeno mladino v verskem in v pravem patriotskem duhu, v odkritosrčni vdanosti in ljubezni do presvetlega vladarja in do habsburške dinastije.«

Vrnivši se k dnevnemu redu, poudarja, da je Belokranjsko učiteljsko društvo najstarejše med okrajnimi učiteljskimi društvi na Kranjskem, ker obstoja od leta 1870; torej 44 let, ugotovljuje, da so mu ostali zvesti vsi dosedanji člani in da se mu je pridružilo tudi že več mladih učnih oseb. Društvo ni bilo in ne bo nikdar politično ali strankarsko. Ustanovljeno je bilo za strokovno izobrazbo in seveda tudi v namen organizacije. Za izboljšanje materialnega stanja se je vedno krepko potezalo in se vsekdar pridružilo tudi vsem takim peticijam. Društvo se je vsekdar pokazalo lojalno in patriotsko. Bilo je tudi jako tolerantno. Nikogar ne zaničujemo in ne mrzimo, ako ni z nami; ne silimo nikogar k pristopu. Pošteni smo vsi člani našega društva; visoko cenimo one verske čute, ki so nam jih vcepili naši starši. Naše staro in pošteno geslo je bilo in bo: »Za vero, dom, cesarja in ljudsko izomiko!« Zaradi tega se ni treba nikomur zatajevati biti naš član in se ne sramovati delovati pod to tvrdko. Izpolnimo prav vestno svoje stanovske dolžnosti. Nadejamo se, zanašajoč se popolnoma na nepristranost in pravičnost naših šolskih nadzornikov, da se bo naše delovanje tudi pravično ocenjevalo. Bodimo mirni; v politične agitacije se ne spuščajmo! Vsakdo naj živi samo svojemu poklicu, oženjeni pa seveda tudi svoji družini!

Iz poročila društvenega delovanja posnemamo med drugim, da se je odposlala bivšemu nadzorniku ravnatelju Jos. Turku diploma o imenovanju častnim članom, za kar se je slednji prav toplo zahvalil in poslal društvu tudi znaten znesek.

Blagajnično stanje je bilo povoljno. Revidirata naj račune tov. Barle in tov. Zakrajšekova. Delegatoma k Zavezine-mu zborovanju v Pulju se volita nadučitelja Fran Šetina in Val. Burnik, namestnikoma pa Morela in Zakrajšekova.

Z društvem poslovanjem do prihodnjega občnega zbora se poverijo: V. Burnik, predsednik, Amalija Vardjanova, namestnica preds. in tajnica, L. Morela, Blagajnik, Fr. Šetina in Matija Bartelj.

Slednjič se soglasno sprejme predlog predsednika Burnika, naj bi tudi društveni člani blagovolili sodelovati pri sestavi podrobnega učnega načrta za risanje, kar vsi navzoči obljubijo radovoljno. O tem sklepu naj se obvesti c. kr. okr. šol. svet.

Za nagrobni spomenik pokojne učiteljice na Božjakovem, gošnje Amalije Koncilijske, se je nabrala precejšnja vsota. Spomenik bo postavljen, ako le mogoče, prihodnje leto. Darove blagovolite doposlati blagajniku tov. Moreli L. v Metliki.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Društva, ki še niso poslala »Društvenega izkaza« za zavezo, naj to storo **takoj**. Pošljite naravnost tajniku Zveze Iv. Tomažiču na Stari cesti, p. Ljutomer.

Književnost.

Založništvo in uredništvo »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« razglašajo: Razpis umetniške nagrade. Da se okraše slovenske hiše s slikarskimi umotvori slovenske duše, narodne lepote in domačega čara, se je odločilo založništvo »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«, da izda serijo žanrskih slik iz slovenskega ljudskega življenja. Kot prvo tako sliko hoče izdati za Novo leto 1915 žanrsko slikarsko

umetnino iz kmečkega življenja koroških Slovencev. V to svrhu razpisuje podpisano založništvo nagrado 600 (šeststo) K za najboljšo žanrsko sliko iz ljudskega življenja koroških Slovencev. Slika bo všelega značaja in predstavljal n. pr. prizor narodne šege, navade, zabave, svatbe, žeganja, veselice, plesa pod lipo i. p. Uporabijo naj se narodne noše sedanje ali pretekle dobe. Tekme se morejo udeležiti le slovenski umetniki. Slika, ki ji prisodi umetniška jury, pomenožena z založnikom in urednikom slovenskega Ilustrovanega Tednika, nagrado 600 (šeststo) K, preide v neomejeno last založnika S. I. T., ki izda po njej v neajboljši tehniki izvršeno barvasto reprodukcijo v merilu 40/50 cm kot nagrado naročnikom S. I. T. Originalne slike bo torej izvršen vsaj v merilu 80/100 cm. Slike za to tekmo je poslali na naslednje uredništva S. I. T. najkasneje do 1. oktobra 1914.

Odborova seja »Matiče Slovenske« dne 2. jul. 1914. — Predsednik se v daljšem govoru spominja smrti Njegove c. in kr. Visokosti prestolonaslednika Fr. Ferdinanda in njegove prejasne soproge Zofije vojvodinje Hohenberške; odbor poslušal govor stoji. — Pogreba Matičnega častnega člana, Tadije Smičiklase, predsednika Jugoslovanske akademije v Zagrebu, se je udeležila Matična po posebni delegaciji. — Tipičen v svojem življenju in delu je bil pokojni arheolog Pečnik. — Matično je posetil profesor slavistike Leydena na Nizozemskem van Wyk (nova slavistična stolica). — Knjižnico je uredil in listavni katalog sestavil magistratni uradnik R. Svetlič. — Zgodovino Štajerske v »Slovenski zemlji« spiše prof. dr. R. Hauptmann. — G. o. Stanislav Škrabec je umaknil svoje »Izbrane spise«. Vprašanje o izdaji Streklejeve znanstvene slovnice še ni rešeno. — Literarna zbirka »Vatroslava Holza letos ne pride v poštev. — V oceno se izroči več beletrističnih rokopisov (romanov in dram). — Sprejme se večji ciklus črtic pisatelja Fr. Meška. — Uvažujejo se ocene »Vošnjakove korespondence«. — Prevod Tolstega »Vojne in mira« letos ne more iziti. Vložen je prevod »Taide« francoskega romanopisca Anatola Francea. — Matična izda v nadaljevanju svojih prevodov Shakespeara »Sen kresne noči« in »Komedio zmešnjav« v prevodu O. Župančiča. — Značilnejša Sketova »Pisma iz Bosne«, izidejo v »Slovenskih spominih in jubilejih«. — Ne sprejme se predlog monografije o fiziku Štefanu.

Srednješolske vesti.

† **Aretacije srednješolskih dijakov v Ljubljani.** Takoj po sarajevskem atentatu je bilo v Ljubljani aretiranih nekaj dijakov. Kakor zatrjujejo s poučene strani, so bile te aretacije v zvezi z ono »Slovenčevno« brzojavko, ki je govorila o nacionalističnem gibanju med jugoslovansko omladino. Dokazov za kako krivdo aretiranih dijakov baje ni bilo in so bili, kakor zatrjujejo, ti mladiči aretirani le na podlagi indicije, ki pa nimajo nikake podlage. Nekaj teh dijakov je bilo tik pred maturo. Zato se je z ozirom na škodo, ki bi jo trpeli ti dijaki, ako bi ne mogli pristopiti k maturitetnemu izpitu, posredovalo, naj bi sodna oblast dovolila, da se prekine sodna preiskava, da bi tako mogli aretirani dijaki pristopiti k zrelostnemu izpitu. Mestni sodnik sodnik Stöckl pa ni hotel pristati na to, nakar so izjavile izpraševalne komisije, da bi bile pripravljene, če bi že ne bilo drugače, da grede na sodišče, da bi v preiskovalnem zaporu se nahajajoči dijaki-maturanti tamkaj mogli napraviti zrelostni izpit. Za ta ukrep je bilo seveda treba privoljenja predsednika deželnega sodišča Elsnerja, ki je izjavil, da rad privoli v to, če privoli tudi deželni predsednik baron Schwarz. Baron Schwarz pa je izjavil, da je to izključeno in da bi znal imeti izpraševalne komisije celo same sitnosti, ker so pristale na to, da bi šle izpraševati dijake aretirance v preiskovalni zapor. — Kolikor se je dalo zvedeti doslej, je bil uspeh dosedanjih preiskav popolnoma negativen. Vendar pa je značilen za vso stvar izrek deželnega predsednika, da so bili aretirani dijaki zaznamovani že od časa dijaškega štrajka v Ljubljani sem in da se mora zaradi sarajevskih dogodkov postopati najstrožje. — Koliko je na vsem tem resnice, tega seveda ne vemo. Ali taka je govorica.

† **Izprememba v profsorski službi.** Al. Pfeifauf, dosedaj profesor na goriški realni gimnaziji z nemškimi učnim jezikom, je prestavljen v enaki lastnosti na reformno gimnazijo v Bolcan na Tirolskem; na goriško nemško realno gimnazijo pride kot profesor dr. Mihael Fill iz Briksna na Tirolskem. Taka premeščanja in nastavljanja brez vsakega razpisa na-

pravijo vtisk, kakor bi bil namesto c. kr. deželnega šolskega sveta merodajen nemški »Volksrat« za Primorsko. Zakaj niso mesto v Gorici pravilno razpisali, da bi lahko prosili zanje tudi drugi kvalificirani gospodje?

Kranjske vesti.

—r— **Pri uršulinkah v Škofji Loki** je imelo ondotno žensko učiteljsko maturo 4. t. m. pod predsedstvom dvornega svetnika Levca in 10. in 11. t. m. pod predsedstvom dvornega svetnika Hubada. Vseh 17 maturantij je dovršilo izpit z dobrim uspehom, med njimi 8 z odliko. Koliko novega duševnega proletariata!

—r— **Zadruga rokodelskih in sorodnih obrti v Postojni** priredi v času od 19. do 26. julija 1914 l. razstavo vajenških izdelkov v poslopju ljudske šole v Postojni. Razstava se otvori v nedeljo, dne 19. julija 1914, ob 9. uri dopoldne. Pri otvoritvi in zaključku razstave bo predavanje o obrtnih zadevah. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. ure dopoldan in od 2. do 6. ure popoldan. Vstop prost. Ker je ta razstava za razvoj obrtništva v našem okraju velikega pomena, se vljudno vabijo vsi prijatelji obrtništva, posebno pa obrtniki, da si jo ogledajo v kar največjem številu. — Razstavni odbor.

Štajerske vesti.

† **JOSIP MIHELČ.**

Dne 6. julija 1914 je umrl nadučitelj pri Sv. Juriju na Ščavnici na Štajerskem, Josip Mihelič v 68. letu svoje starosti.

Pokojnik je bil rojen pri Svo. Bolfenku na Kogu, tam na skrajnem koncu Slovenskih Goric, kjer se stikajo meje Štajerske, Hrvaške in Ogrske. Gimnazijo je dovršil v sosednjem Varaždinu (stanovjal je kot dijak pri roditeljih znanega slavista V. Jagića) in bil nekaj časa teolog. Končno pa si je izvolil učiteljski poklic ter je nekaj časa učitelj učil pri Kapeli ob Muri, ki deli ogrske Slovence od njih štajerskih bratov. Menda l. 1880. je dobil nadučiteljsko mesto v starodavni župniji Sv. Jurija ob Ščavnici. Tu je deloval do svoje smrti ter v dolgi dobi 34 let odgojil v onem kraju cele generacije.

Pokojnik je doobra poznal vso svojo župnijo, starce, može in deco. Niso segale njegove misli preko njih in od njih, marveč so bile vse pri njih in med njimi; zato je za vsakogar imel besedo, prijazno, priljudno besedo. Divota je bilo gledati, kako je že stari mož znal občevati z otroki, kako se z njimi igrati; prav najmanjši so bili njegova posebna ljubezen. Videl sem ga često sredi otrok na travniku; jaz, mlad človek, zamišljen Bog ve kam, on pa, stari, ves vdan v otroško igro, smejoč se po otroško z otroki, rajajoč z njimi »ringaraja«. O učitelju, če včasih ne bomo kakor otroci...! V šoli pri pouku pa je bil glasen in se zdel strog, kolikor se jaz spominjam svojih šolskih let.

Župa Sv. Jurija ob Ščavnici je znana kot župa, odkoder je vedno mnogo dečkov šlo študirat zlasti v Maribor. Pokojni Mihelič je z dijaki vzdrževal očetovsko prijazne zveze in jim bil, ko so dorasli, najboljši prijatelj. Bil sem tudi jaz njegov učenec; spremljal je vedno moja pota, a jaz mu hranim zvest spomin, spomin nad vse hvaležnega učenca. V miru počivaj, dragi učitelj moj!

Dr. Fr. Ilešič.

—š— **Iz Ptuj.** Tukajšnja gimnazija je obiskovalno lansko šolsko leto 193 učenec, od katerih je komaj petina Slovencev. Med nemški dijaki je zaradi »Studentenheima« veliko tujecev. Razmere so iste kakor v Celju; domačega nemškega dijaštva ni toliko, da bi se splašalo zanje vzdrževati nemško srednjo šolo.

—š— **Umrj je 14. t. m. tovariš Ernest Horvat,** učitelj pri Sv. Benediktu v Slovgor., star komaj 24 let. — Bodi blag spomin vrlenu in idealnemu tovarišu!

Goriške vesti.

—g— **Razstava risb in ročnih izdelkov na moškem učiteljskem v Gorici.** V »Soči« čitamo: »Čedna razstava, ki se

bolj odlikuje po dobri kakovosti, ko pa po številnosti razstavljenih predmetov. Največja vrlina razstave pa je, da kaže dober pouk v risanju. Cvetlice, metulji se uporabljajo kot motivi za ornamente, iz predmetov žive prirode dobi tako otrok misel za dekorativno umetnost. Gojenci I. letnika so s svojimi risbami pokazali, da bodo v tem oziru dobri učitelji. II. in III. letnik sta pokazala s svojimi risbami, da imajo dobre talente v svoji sredi. Umo-tvorov sicer ni na razstavi, pač pa kažejo razstavljenе slike dovoljno spretnost. Zelo zadovoljiva pa je razstava IV. letnika. Za začetek so uspehi v modeliranju zadovoljivi, prav dobre pa so slike z lepljenjem slikanega papirja. Na ta način ustvarjene slike zbujejo pri otrocih ljubezen do predmeta in netijo smisel za dekorativno umetnost. Enako ugodno sliko ustvarja tudi razstava ročnih del. — Kot rečeno, razstava je čedna in daje zavodu najlepše priznanje.«

—g— **Matura na goriškem moškem slovenskem učiteljskem** je končala tako, da je napravilo maturo 19 kandidatov, 7 jih je padlo za 2 meseca, 2 za eno leto.

Splošni vestnik.

Novi prestolonaslednik Karel Franc Jožef in nemški načrti. Z Dunaja prihaja to-le poročilo: Kakor smo zvedeli, bo prestolonaslednik Karel Franc Jožef na izrečno željo in povelje cesarja skoraj opustil aktivno vojaško službo in se posvetil političnim in državnopravnim študijam. Dva visoka uradnika mu bosta pridružena kot voditelja pri študijah. Za notranje-politiške zadeve najbrže sekcij-ski šef iz ministrskega predsedstva ali pa notranjega ministrstva, za zunanjo politiko pa kak odlični diplomat. Glede oseb, ki mu bodo pridružene, se cesar še ni odločil. — Poroča se, da se nemški krogi silno trudijo, da bi dobil prestolonaslednik take instruktorje, ki bi bili vedno v intimnih odnošajih z nemškimi strankami, da bi ga tako umajali v državno upravo v popolnoma nemškem smislu. Grof Erwein-Nostitz je voditelj te vplivne nemške struje, ki izkuša z vsemi močmi doseči imenovanje dveh posebno značilnih nemških visokih uradnikov. — Posebno presenečenje je zbudilo v poučenih političnih krogih dejstvo, da je cesar kategorično izrazil željo, da naj se upravne študije prestolonaslednika tako pospešijo, da bodo končane vsaj do konca tega leta.

Dr. Šusteršič — Njegovo Veličanstvo — nadškof dr. Stajler. Tudi naše čitatelje bo zanimalo to-le: Dr. Šusteršič je izjavil v svojem govoru na znanem shodu v hotelu »Union« v Ljubljani med drugim: »Sedaj, ko je hudodelstvo izvršeno, nastopajo Pilati, ki si omivajo hudodelske roke. Med njimi je tudi srbska vlada. Kdor verjame, da je Pilat nedolžen Kristusove smrti, ta naj tudi verjame, da je srbska vlada — vlada morilcev, brezvestnih morilcev — nedolžna. — Bombe so dobili zarotniki iz vojaškega arzenala v Kragujevcu. Bombe in revol-verje so dobili ti maldici v Belgradu. Tam se je skuhalo ta grozna zarota. Mi Avstriji imamo, hvala Bogu, cesarja od božje milosti, Srbi pa imajo svojega kralja od milosti morilcev... Kakšna kultura je to? Kultura bomb, kultura revol-verjev, kultura umora!« — Njegovo Veličanstvo, sivolasi avstrijski vladar, ki je najhujše zadel po grozni tragediji v Sarajevu, pa pravi v svojem proglasu do narodov: »Blazna zlobnost majhne skupine zapeljancev nikakor ne more razrušiti vezi, svetih vezi, ki vežejo Mene in Moje narode.« — Sarajevski nadškof dr. Josip Stadler pravi slednjič v svojem oklicu do katoličanov (ki ga je posnel tudi ljubljanski »Slovenec«), med drugim, da se zaradi tega, ker so nesrečni in brezbožni zarotniki, ki so pripravili in izvršili umor na prestolonasledniku in soprogi, pripadniki grško-vzhodne vere, ne more smatrati za njihovo dejanje odgovornega vsega naroda, ki pripada tej veri. Z druge strani tudi niso poklicani poedin-ci, da vrše maščevanje za zločin. — Moje je maščevanje in plačilo — pravi Gospod!« — Primerjajte in napravite si sami komentar!

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!